

2018 - El año del ITI

ВЕРЕВЕРЕ ЛАЈКИНГ, Брегот на слоновата коска (Африка)

(Мултидисциплинарен уметник)

Еден ден

Човекот реши да си постави прашања себеси пред огледало (публика)

И да си измисли одговори за себе пред ова исто огледало (неговата публика)

Да се критикува себеси, да се забавува со сопствените прашања и одговори

Да се смее и да плаче, како и да е, и на крајот

Да го поздрави и да го благослови своето огледало (неговата публика)

Што му го даде овој момент на инает и на одложување

Тој му се поклонил и го поздравил за да му покаже благодарност и почит...

Длабоко, долу, тој беше во потрага по мир

Мир со себе и со своето огледало:

Тој правеше театар.

Тој ден, тој зборуваше

Презирајќи ги своите недостатоци, своите парадокси и изместувања

Шокирајќи се себеси низ мимикрија и изобличеност

Неговата ништожност што го уништи неговиот хуманизам

Неговите измами кои водеа до катаклизми

Тој си зборуваше себеси ...

Обожувајќи се себеси во своите надоаѓачки изблици

Во својата аспирација кон големината, кон убавината

Подобро битствување, подобар свет,

Што тој ќе го изгради од сопствените мисли

Што би ги исковал со сопствените раце

Ако од себе кон себе самиот во огледалото го посакал тоа, си вели сам себе

И тој и неговото огледало ја споделуваат желбата ...

Но, тој знае: тој правеше претстави

Од потсмев, несомнено, од илузија,

Но исто, секако, ментално дејствие,

Конструкција, Пресоздавање на светот

Тој правеше театар ...

Дури и со торпедирање на сите надежи

Со неговите зборови и обвинувачки гести

Тој беше склон кон верувањето

Дека сè може да се постигне во една единствена вечер
Со неговите луди зјапања
Со неговите слатки зборови
Со неговите пакосни насмевки
Со неговиот вкусен хумор
Со неговите зборови кои, дури и кога повредуваат или кога се лелеат
Изведуваат хируршка операција за ново чудо
Да, тој правеше театар...

И општо,
Дома во Африка
Особено во делот Камите¹, од каде што доаѓам јас
Нам не ни е грижа за ништо
И само се смееме, тагуваме додека плачеме
И си заминуваме кога ќе нè разочара
Со Гбегбе² или со Бикоуци³
Изрезбарени се страшни маски
Гле⁴, Вабеле⁵ или Пониуго⁶
За да се создадат Бескомпромисните Принципи
За нам да ни се наметнат кругови и времиња
И кукли, кои како нас
Завршуваат создавајќи ги своите Креатори
И со потчинување на нивните манипулатори
Ги замислуваат ритуалите каде искажаниот збор
Набрекнати со ритмички песни и здивови
Одат далеку до завојувањето на светото
Провоцирајќи танци како трансиви
Маѓични речитативи и повици за преданост
Но исто така и над сè – бура од смеа
За да се прослави радоста на животот

---

¹Камите, жител на Камита, „Земја на Црните“, т.е. „Африка.“ Камите, исто така се однесува и на сите домородни и нивните наследници, раселени во светот и дијаспората, а исто така и на практичарите на религијата од оваа регија.

²Гбегбе, традиционален танц од земјата Бетес, Брег на слоновата коска кој се употребува при јавно демонстрирање на голема радост или голема тага.

³Бикоуци, а) Коут: удар; б) Си: земја. Оригинален Фан Бети танц од Јужен Камерун, првично практикуван од жени кога се обезбедуваат благословите од Мајката Земја: добра жетва, подобро време итн; танц во кој било неопходно енергично да се удира по земјата за да и се овозможи да ја слушне причината за тоа. Денес, тој е обновен од младите во целата земја и пошироко благодареејќи на многу интернационални ѕвезди.

⁴Гле, религиозен систем на Уе и Уобе народот од западниот дел на Брегот на слоновата коска создаден врз основа на „Маскарадите“. Цела хиерархија на маски, често застрашувачки, кои делуваат како камен-темелник на сите верувања и општествени организации на овие народи;

⁵Вабеле, една од маските на религиозниот Сенуфо ситем, на север од Брегот на слоновата коска. Тоа е голтач на оган со глава на хиена и претставува знаење и моќ;

⁶Пониуго, уште една маска од Сенуфо религиозниот систем, создадена врз основа на Поро, иницирана во срцето на светите шумички и која владее со целото нивно општество;

Дека ниту вековите на ропство и колонијализам
На расизам и дискриминација
Ниту пак вечноста од неизречливите злосторства
Би можеле да ја задушат или да ја откраднат
Од нашата татковска душа од Таткото на Мајката на Човештвото;
Во Африка, како и секаде на светот,
Ние правиме театар ...

И во оваа посебна година посветена на ИТИ
Јас сум особено среќна и почестена
Што го претставувам нашиот континент
Што ја носам нејзината порака за мир
Мировната порака на театарот
Бидејќи овој континент, што беше неодамна кажано
Дека ништо на светот не може да се случи
Без нечие чувство на најмала малаксаност или недостаток
И тоа повторно се препознава во неговата исконска улога
На Татко и Мајка на човештвото
И целиот свет се истура внатре ...
Бидејќи секој секогаш се надева да го најде мирот
Во рацете на неговите родители, нели е така?

И како таков, нашиот театар, повеќе од секогаш ги свикува
И ги ангажира сите човечки суштества, и посебно
Сите тие споделуваат мисла, збор и театарска акција
За да имаат повеќе почит кон себе и еден кон друг
Истакнувајќи ги најдобрите човечки вредности
Во надеж за зацврстување на подобрата хуманост во нас
Онаа која ја изнесува интелигенцијата и разбирањето
Употребувајќи го овој дел од најефектните човечки култури
Оној кој најдобро може да ги избрише сите граници: театарот ...
Оној највеликодушниот, затоа што тој ги говори сите јазици
Ги вклучува сите цивилизации, ги рефлектира сите идеали
И изразува длабоко единство на сите луѓе кои
И покрај сите конфронтации
Се посебно заинтересирани за да се запознаат подобро еден со друг
И за подобро да се сакаат себеси во мирот и спокојството
Кога претставувањето постанува учество
Потсетувајќи не на должноста за дејствие кое ни се наметнува
Моќта на театарот да не натера сите да се смееме и да плачеме, сите заедно
Со намалувањето на нивното незнаење и подигнувањето на знаењето
За тој човек повторно да постане најголемото богатство на човекот.

Нашиот театар бара темелно да се преиспитаат и да се преевалуираат
Сите овие човечки принципи, сите овие големи доблести
Сите овие идеи за мир и пријателство меѓу луѓето

За кои толку многу се залага УНЕСКО
Да ги реинкарнираме во сцените што ги создаваме денес
Така што овие идеи и принципи да станат суштинска потреба
И длабока мисла првенствено на самите театарски креативци
Кои потоа уште подобро ќе ги споделат со својата публика.

И токму затоа нашата последна театарска креација озаглавена како „Божествено дрво“ ги повторува препораките
На Киндак⁷ Нго Бијонг Би Кубан⁸, нашиот господар, кој вели:
„Господ е како големо дрво“
Од кое може да се види само еден аспект на времето
Од аголот од којшто е набљудувано
Оној што го надлетува тоа дрво може да го забележи само зеленилото
И можеби плодовите и сезонските цветови
Оној што живее под земјата ќе знае повеќе за корените
А оние што се потпираат на дрвото ќе го препознаат
По чувството на нивните грбови.
Оние кои доаѓаат од секоја главна точка
Ќе ги видат аспектите на онаа спротивност што не е неопходно исто така да има природ,
Некои, привилегирани, ќе ја забележат тајната,
Меѓу кората и внатрешнината на дрвото
И сè уште другите, интимната наука во срцевината на дрвото
Но без оглед на површноста
Или длабочината на перцепцијата на секој од нив
Никогаш ниеден од нив не е сместен под аголот од кој
Би можеле да се забележат сите аспекти одеднаш
Освен ако и самите не постанете божествено дрво!
Но тогаш, дали ние ќе сме сè уште човечки суштества?

Онолку колку што театрите од целиот свет се толерираат и се прифаќаат едни со други
За да му служат подобро на глобалната цел на ИТИ
Во насока конечно, на неговата 70та годишнина
Толку повеќе да има мир во светот
Со силно учество на театарот.

ВереВере Лајкинг Гнепо, Мултидисциплинарен уметник

---

⁷Киндак; лит. „Господарка на Препораките“, титула дадена на Матријарсите. Жени кои достигнале ниво на мудрост иницирајќи Мбок или Мбог, религиски систем на државата Баса во центарот на Камерун и тоа кореспондира со титулата Мбокбок, резервирана за мажи.

⁸Кубан; Девојка на Бијонг, син на Кубан. Ова е името на мојата баба, мојот инцијатор, еден од последните чувари на знаењето „Ки-Ји Мбок“ од кое јас ја добив должноста за негов пренос до која дојдов многу тешко за време од три декади.

Биографија

ВЕРЕВЕРЕ-ЛАЈКИНГ ГНЕПО е родена на 1 мај 1950 год во Бонде, Камерун. Живеела на Брегот на Слоновата коска од 1978 година. Таа е мултидисциплинарен уметник. Како писателка има скоро триесет издадени наслови на нејзино име вклучувајќи романи, драми, раскази, есеи, ликовни репродукции и поезија. Како сликар, откако ја земала за првпат четкичката во рацете во 1968 година, таа поставила многу изложби низ целиот свет. Многу повеќе во театарот, покрај тоа што била драмски автор предвесник, таа е исто така и иновативна кукларка, била и режисер на многу големи театарски фрески сите опишани како Африкански опери, а многу од нив извеле доста турнеи низ целиот свет. Глумела и на сцена и на филм, а е исто така и Рап уметник.

Како истражувач во Традиционалната Педагошка Техника на универзитот во Абиџан (ИЛЕНА) од 1979 до 1985 година, таа учествувала во револуцијата на ритуалниот театар и ја иницирала уметничката група Ки-Ји Мбок како последица од нејзиното искуство во ова поле. Таа развила посебен систем на изучување инспириран од Африканските инцијации кој и дозволува да достигне бројка на до сто млади луѓе во тешки околности и да ги реинтегрира во општеството. Тоа и ја донесе Наградата на Принцот Клаус „Херој на Градот“ во 2000 година. Таа во 2001 год ја основа Пан Африканската Ки Ји Фондација која има за цел да ја поттикнува младината охрабрувајќи ја нивната креативност како пат до нивниот личен развој и оттогаш таа работи таму. Нејзината тешка работа низ бројни дисциплини беше овенчана со безброј награди, вклучувајќи ја но без ограничувања, наградата Арлети од Франција, Рене Прел од Белгија, Фонлон Николс од универзитетот во Алберта, Канада, Витез на Уметностите и Француските Писма, Командир на Националниот Ред на заслуги на Брегот на слоновата коска, член на високиот совет на Франкофонијата од 1997 до 2003 год, наградата Нома во 2005 год и таа е исто така и лауреат на Книгата на годината во 2007 год за книгата Мемориска ампутација. Таа денес е постојан член на Академијата за наука, уметност и култура на Африка и Африканската дијаспора во Брегот на слоновата коска.

Превод: Драгана Евтимова